

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นให้นักศึกษา รู้จักการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงจัดบริการในระบบชั้นเปิดเพื่อให้บริการได้อย่างกว้างขวาง เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าถึงหนังสือที่ตนสนใจได้โดยสะดวก แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ทั้งการ ฉีก ตัด ซ่อนและลักลอบนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยอม จากการวิจัยในต่างประเทศ พบว่าการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีอัตราสูงมาก สำหรับกรณีประเทศไทยมีผู้ทำการวิจัยปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดในมุมมองของบรรณารักษ์มาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาจากทัศนะของนักศึกษาต่อการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิธีป้องกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนะของนักศึกษาในเรื่องสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ลักษณะ และวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด และวิธีป้องกันการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด

สมมุติฐานในการวิจัยมีดังนี้

1. การสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อม ลักษณะการเรียน การสอน และทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด
2. ลักษณะและวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียของห้องสมุดมากที่สุด คือการนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยอม
3. การตรวจหนังสือตรงทางเข้าออกของห้องสมุดอย่างเคร่งครัดเป็นวิธีป้องกันการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่ดีที่สุด ในทัศนะของนักศึกษา

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ซึ่งในปีการศึกษา 2533

มีนิสิตนักศึกษาเป็นสมาชิกของห้องสมุดกลางรวม 56,222 คน ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาวัวจำนวน 884 คน โดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามซึ่งครอบคลุมในเรื่องสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นต่อการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ลักษณะและวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดแก่นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 19 ธันวาคม 2534 ถึงวันที่ 6 มกราคม 2535 โดยแจกแบบสอบถามเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ร้อยละ 10 เพื่อให้ได้แบบสอบถามครบ 884 ชุดตามที่ต้องการ โดยส่วนที่เกินไปนั้นจะเก็บไว้สำรองสำหรับใช้แทนแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ส่วนที่เหลือจะไม่ใช้ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ 884 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.0

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามใช้การหาความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer Plus (SPSS / PC⁺))

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนิสิตนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มากที่สุดคือ 219 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 รองลงมาคือ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 195 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 และน้อยที่สุดได้แก่นักศึกษาศาสนาบัณฑิตโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 46 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2

2. ความคิดเห็นต่อการการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสาเหตุการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดแบ่งเป็น 3 สาเหตุใหญ่คือ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ลักษณะการเรียนการสอน และทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด สรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด 3 อันดับแรกได้แก่ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (60.7 %) การเย็บเล่มไม่แข็งแรง

ทำให้ชำรุดเสียหายง่าย (46.2 %) และการตรวจหนังสือตรงทางเข้าออกของห้องสมุดไม่
 เครื่องครัด (42.6 %) ผลการวิจัยในเรื่องจำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้
 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Savage (1957 Cited by Souter, 1976) Varner (1983)
 และ Alafiatayo (1987) ซึ่งพบว่า ถ้าจำนวนหนังสือมีมากเพียงพอกับความต้องการในการใช้
 จะทำให้แรงจูงใจในการขโมยลดลง

ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดอันดับ
 ต่ำสุด คือสภาพแวดล้อมของห้องสมุดไม่เชิญชวนให้เข้าใช้ (7.4 %) (ตารางที่ 4)

ในการพิจารณาทั้งจากภาพรวมและโดยการจำแนกแต่ละสถาบันพบว่า
 จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้เป็นสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือ
 ของห้องสมุดมากเป็นอันดับแรกนั้นล้วนมีค่าเกินร้อยละ 50.0 เกือบทั้งหมด ยกเว้นแต่ นิสิต
 มหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระเท่านั้นที่มีความคิดเห็นในเรื่องนี้เพียงร้อยละ 40.7 ซึ่งความ
 คิดเห็นของนักศึกษาในข้อนี้มีค่าเป็นร้อยละเรียงตามลำดับ ดังนี้ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
 ธนบุรี (73.9 %) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (70.1 %) มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์ (65.8 %) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (63.2 %) สถาบันเทคโนโลยี
 พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (61.4 %) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 (55.0 %) และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (53.8 %) (ตารางที่ 5)

2.2 ลักษณะการเรียนการสอนที่เป็นสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด
 3 อันดับแรกได้แก่ การค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียน (48.8 %) อาจารย์ให้
 รายการหนังสืออ่านประกอบการเรียน โดยมีได้ประสานงานกับห้องสมุดในการจัดเตรียมไว้ให้บริการ
 (47.9 %) การสอนโดยเน้นให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน
 (44.1 %) ผลการวิจัยในเรื่องการค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียนสอดคล้องกับงานวิจัย
 ของ Thompson (1989) ที่พบว่า การค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียนในบางครั้งทำให้นัก
 ศึกษาค้นคว้าหรือแผนภูมิไปประกอบรายงานทำให้เกิดการฉีกหรือตัดจากหนังสือของห้องสมุด
 ส่วนผลการวิจัยในเรื่องอาจารย์ให้รายการหนังสืออ่านประกอบการเรียน โดยมีได้ประสานงานกับ
 ห้องสมุดในการจัดเตรียมไว้ให้บริการ และการสอนโดยเน้นให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือ
 จากการเรียนในห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Weiss (1981) ซึ่งพบว่าการเรียนการ
 สอนในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งนักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุดนอกเหนือจากการเรียน
 ในห้องเรียนและการที่อาจารย์ให้รายการหนังสืออ่านประกอบการเรียนหากขาดการประสานงาน
 กับห้องสมุดในการจัดเตรียมไว้ให้บริการก็จะเกิดปัญหานักศึกษาไม่ได้อ่านอย่างทั่วถึง

ส่วนลักษณะการเรียนการสอนที่เป็นสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของ
 ห้องสมุดอันดับสุดท้ายคือ การสอนนักศึกษาเป็นกลุ่มใหญ่ๆ เช่นวิชาพื้นฐานต่าง ๆ (26.1 %)

(ตารางที่ 6)

แม้ว่าในการพิจารณาภาพรวมจะพบว่าลักษณะการเรียนการสอนคือ การค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียนจะเป็นสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีค่า ร้อยละมากเป็นอันดับแรก แต่ไม่ถึงร้อยละ 50.0 ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละสถาบันแล้ว พบว่ามีนักศึกษา 4 สถาบันที่ให้ความเห็นในเรื่องนี้เกินกว่าร้อยละ 50.0 โดยมีความคิดเห็นเป็น ค่าร้อยละเรียงตามลำดับดังนี้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (59.1 %) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (55.0 %) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (52.6 %) และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (51.3 %) (ตารางที่ 7)

2.3 ทักษะคตินักศึกษาต่อห้องสมุดที่เป็นสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของ ห้องสมุด 3 อันดับแรกได้แก่ บริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (53.8 %) ห้องสมุดไม่อนุญาตให้ยืมหนังสือบางประเภท (47.6 %) และบุคลากรห้องสมุดไม่กระตือรือร้นใน การให้บริการ (33.9 %) ผลการวิจัยในเรื่องบริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Holtman (1973 Cited by Souter, 1976) Weiss (1981) Varner (1983) และ Boss (1984) ซึ่งพบว่าบริการถ่ายเอกสารที่ไม่มีคุณภาพ ราคาแพง ตั้งเครื่องถ่ายเอกสารในที่ที่ไม่เหมาะสมไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ และเครื่องเสียบ่อย เป็น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด แต่ขัดแย้งกับ Alafiatayo (1987) ที่สรุปผลการวิจัยว่า มีนักศึกษาไม่ถึงร้อยละ 25.0 ที่เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุของปัญหาการ สูญเสียหนังสือของห้องสมุด

ส่วนทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุดที่เป็นสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของ ห้องสมุดอันดับสุดท้าย คือห้องสมุดสามารถจัดหาทดแทนได้โดยง่าย (2.5 %) (ตารางที่ 8)

ในการพิจารณาทั้งจากภาพรวมและโดยการจำแนกแต่ละสถาบันพบว่า บริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน เป็นทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุดที่ทำให้เกิด การสูญเสียหนังสือของห้องสมุดเป็นอันดับแรกนั้นล้วนมีค่าเกินร้อยละ 50.0 เกือบทั้งหมด ยกเว้น แต่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เท่านั้น ที่มี ความคิดเห็นในเรื่องนี้เพียงร้อยละ 49.1 และ 40.3 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาสถาบันอื่น ๆ มีความคิดเห็นในข้อนี้มีค่าเป็นร้อยละเรียงตามลำดับดังนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (68.3 %) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (63.2 %) มหาวิทยาลัย ศิลปากรวังท่าพระ (61.0 %) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (55.4 %) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (53.0 %) และ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (52.2 %) (ตารางที่ 9)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการ สูญเสียหนังสือของห้องสมุดจากทั้ง 3 สาเหตุใหญ่คือ สภาพแวดล้อม ลักษณะการเรียนการสอน

และทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด พบว่า สาเหตุของการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 มี 2 สาเหตุคือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (60.7 %) และบริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (53.8 %) โดยอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากสภาพแวดล้อมและทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุดตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ส่วนสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 จำแนกตามสถาบันสรุปผลได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิสิตมีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 รวมทั้งสิ้น 5 สาเหตุ คือ บริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (55.4 %) จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (53.8 %) การตรวจหนังสือตรงทางเข้าออกของห้องสมุดไม่เคร่งครัด (52.3 %) การค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียน (51.3 %) และอาจารย์ให้รายการหนังสืออ่านประกอบการเรียน โดยมีได้ประสานงานกับห้องสมุดในการจัดเตรียมไว้ให้บริการ (51.3 %) โดยจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด 1 สาเหตุ จากสภาพแวดล้อม 2 สาเหตุ และจากลักษณะการเรียนการสอน 2 สาเหตุ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิสิตมีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 รวมทั้งสิ้น 2 สาเหตุ คือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (65.8 %) และบริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (58.0 %) โดยจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากสภาพแวดล้อม 1 สาเหตุ และจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด 1 สาเหตุ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 รวมทั้งสิ้น 3 สาเหตุคือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (63.2 %) การค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียน (59.1 %) และห้องสมุดไม่อนุญาตให้ยืมหนังสือบางประเภท (57.9 %) โดยจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากสภาพแวดล้อม จากลักษณะการเรียนการสอน และจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุดตามลำดับ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตมีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 รวมทั้งสิ้น 3 สาเหตุคือ บริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (68.3 %) จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (55.0 %) และการค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียน (55.0 %) โดยจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด จากสภาพแวดล้อม และจากลักษณะการเรียนการสอน ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ

นิสิตมีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 รวมทั้งสิ้น 5 สาเหตุคือ การสอนโดยเน้นให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน (69.5 %) บริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (61.0 %) ห้องสมุดไม่อนุญาตให้ยืมหนังสือบางประเภท (57.6 %) การเย็บเล่มหนังสือไม่แข็งแรงทำให้ชำรุดเสียหายง่าย (54.2 %) และหนังสือไม่มีจำหน่ายทั่วไป เช่นหนังสือที่พิมพ์ในโอกาสพิเศษต่าง ๆ (50.8 %) โดยจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากลักษณะการเรียนการสอน 1 สาเหตุจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด 2 สาเหตุ และจากสภาพแวดล้อม 2 สาเหตุ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

นักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 รวมทั้งสิ้น 5 สาเหตุคือ อาจารย์ให้รายการหนังสืออ่านประกอบการเรียนโดยมิได้ประสานงานกับห้องสมุดในการเตรียมไว้ให้บริการ (68.4 %) บริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (63.2%) จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (61.4 %) การตรวจหนังสือตรงทางเข้าออกของห้องสมุดไม่เคร่งครัด (56.1 %) และการค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียน (52.6 %) โดยจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากลักษณะการเรียนการสอน 2 สาเหตุ จากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด 1 สาเหตุ และจากสภาพแวดล้อม 2 สาเหตุ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

นักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 รวมทั้งสิ้น 5 สาเหตุคือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (73.9 %) ห้องสมุดไม่อนุญาตให้ยืมหนังสือบางประเภท (63.0 %) อาจารย์ให้รายการหนังสืออ่านประกอบการเรียนโดยมิได้ประสานงานกับห้องสมุดในการจัดเตรียมไว้ให้บริการ (54.3 %)

บริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (52.2%) และหนังสือไม่มีจำหน่ายทั่วไป เช่น หนังสือที่พิมพ์ในโอกาสพิเศษต่างๆ (50.0 %) โดยจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากสภาพแวดล้อม 2 สาเหตุ จากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด 2 สาเหตุ และจากลักษณะการเรียนการสอน 1 สาเหตุ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

นักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าเกินร้อยละ 50.0 1 สาเหตุคือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (70.1 %) โดยจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากสภาพแวดล้อม

เมื่อนำผลการวิจัยมาทดสอบกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า การสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อม ลักษณะการเรียนการสอน และทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานในบางรายการโดยผู้วิจัยกำหนดว่ารายการใดที่ความคิดเห็นของนักศึกษามีค่าร้อยละเกินกว่า 50.0 ถือว่าสอดคล้องกับสมมติฐาน ในการพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าร้อยละมากกว่า 50.0 มี 2 สาเหตุ คือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ (60.7 %) และบริการถ่ายเอกสารไม่สะดวกต้องเสียเวลารอนาน (53.8 %) ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสาเหตุจากสภาพแวดล้อมและกลุ่มทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด ในขณะที่กลุ่มสาเหตุจากลักษณะการเรียนการสอนมีค่าร้อยละเพียง 48.8 คือ การค้นคว้าเพื่อทำรายงานประกอบการเรียน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

แต่ในการพิจารณาผลการวิจัยโดยการจำแนกแต่ละสถาบันกับสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่ามีนักศึกษา 6 สถาบันที่มีความคิดเห็นเกินกว่าร้อยละ 50.0 ในกลุ่มสาเหตุทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความคิดเห็นของนักศึกษา 6 สถาบันดังกล่าว เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักศึกษาอีก 2 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความเห็นสอดคล้องกับสมมติฐานเพียงบางส่วน คือ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความเห็นว่าการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อม และทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด ในขณะที่นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความเห็นว่าสภาพแวดล้อมเป็นสาเหตุของการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด

3. ลักษณะการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด

ผลการวิจัยพบว่า การขีดเขียนข้อความในหนังสือ เป็นลักษณะการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมาก (4.2) และการนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยืม เป็นลักษณะการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด น้อย (2.4)

ผลการวิจัยในเรื่องการนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยืมเป็นลักษณะการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดน้อยนั้นขัดแย้งกับงานวิจัยที่ผ่านมาในหลาย ๆ ประเทศ เช่น Beach และ Gapen (1977) Desmarais (1982) Lincoln (1987) Alafiatayo (1987) Pederson (1990) และ Jackson (1991b) ที่แสดงตัวเลขจำนวนหนังสือหายของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในอัตราที่สูงมาก

ในการพิจารณาจำแนกแต่ละสถาบันพบว่า นักศึกษาทุกสถาบันมีความเห็นตรงกันว่า การขีดเขียนข้อความในหนังสือเป็นลักษณะการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมาก ยกเว้น แต่นิสิตมหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ ที่มีความเห็นในเรื่องนี้เพียง 3.9 น้อยกว่าความเห็นในเรื่องไม่ระมัดระวังในการใช้หนังสือทำให้หนังสือชำรุด ซึ่งมีความเห็นเป็นค่าเฉลี่ย 4.0

สำหรับการนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยืม นักศึกษาทุกสถาบันมีความเห็นตรงกันว่า เป็นลักษณะการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดน้อย (ตารางที่ 19)

4. วิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด

ผลการวิจัยพบว่า การขีดเขียนข้อความที่ตลกขบขันหรือต้องการเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมาก (4.3) และการโยนออกทางหน้าต่างของห้องสมุด เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดน้อย (1.9) (ตารางที่ 28)

ในการพิจารณาจำแนกแต่ละสถาบันพบว่า นักศึกษาทุกสถาบันมีความเห็นตรงกันว่า การขีดเขียนข้อความที่ตลกขบขันหรือต้องการ เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมาก

สำหรับวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดโดยการซ่อนไว้ในส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย (2.4) สอดหนังสือเล่มเล็ก ๆ ไว้ในสมุดของตนแล้วนำออกจากห้องสมุด (3.1) ฉวยโอกาสขณะที่เจ้าหน้าที่ตรวจทางเข้าออกเผลอ (2.7) อาศัยความสัมพันธ์กับคนเคยกับเจ้าหน้าที่ตรวจทางเข้าออก (2.3) นำหนังสือออกในช่วงเวลาที่ผู้ใช้ออกจากห้องสมุดมาก เจ้าหน้าที่ตรวจไม่ทัน (2.9) และโยนออกทางหน้าต่างของห้องสมุด (1.9) ซึ่งล้วนเป็นการนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยืม ไม่ใช่วิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดในระดับมากที่สุด

เมื่อนำผลการวิจัยมาทดสอบกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า ลักษณะและวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมากที่สุดคือการนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยืม พบว่าไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เพราะผลการวิจัยปรากฏว่าลักษณะการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมากที่สุดคือการขีดเขียนข้อความในหนังสือซึ่งสอดคล้องกับวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด คือ การขีดเขียนข้อความที่ตนสนใจหรือต้องการ ส่วนการนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยืมเป็นลักษณะและวิธีการที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดน้อย ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดแต่ละแห่งมีการป้องกันและตรวจตราหนังสือตรงทางเข้าออกของห้องสมุด (ตารางที่ 1) ทำให้นักศึกษาคิดว่าการนำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ยืมนั้นทำได้ยาก เสี่ยงต่อการถูกจับได้

5. วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อม ลักษณะการเรียนการสอน และทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด สรุปได้ดังนี้

5.1 วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อม ที่ดีที่สุดคือ สืบตรวจสอบความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดหาให้เพียงพอ (4.7) รองลงมาได้แก่ พิจารณาจำนวนหนังสือที่ให้อืมให้เหมาะสมกับความต้องการ (4.5) และนำหนังสือมาเย็บเล่มทำปกให้แข็งแรงก่อนให้บริการ (4.4) ซึ่งเป็นวิธีที่ดี ผลการวิจัยในเรื่องวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ สืบตรวจสอบความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดหาให้เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Onadiran (1988) ซึ่งเสนอแนะให้มีการเพิ่มทรัพยากรห้องสมุดให้เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า การพิจารณาจำนวนหนังสือที่ให้อืมให้เหมาะสมกับความต้องการเป็นวิธีที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hines (1975) Lincoln (1987) และ Onadiran (1988) ที่เสนอวิธีแก้ไขปัญหาคือ การสูญเสียหนังสือของห้องสมุดโดยการพิจารณาอัตราการให้อืมหนังสือและการเพิ่มจำนวนฉบับ (Copy) ให้มากขึ้น สำหรับการนำหนังสือมาเย็บเล่มทำปกให้แข็งแรงก่อนให้บริการ ซึ่งเป็นวิธีแก้ไขปัญหาคือ จากผลการวิจัยครั้งนี้ ตรงกับการศึกษาของ Beenham (1990) ที่ว่า ควรนำหนังสือปกอ่อนหรือหนังสือที่เย็บเล่มไม่แข็งแรงมาจัดการเย็บเล่มทำปกให้แข็งแรงหรือหุ้มปกด้วยพลาสติกก่อนให้บริการ

ส่วนวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมอันดับสุดท้ายคือ จัดทำหน้าต่างห้องสมุดให้มิดชิด เช่น มีลูกกรง ฯลฯ (3.1) เป็นวิธีที่อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 37)

ในการพิจารณาจำแนกแต่ละสถาบัน พบว่านักศึกษาทุกสถาบันมีความเห็นตรงกันว่า การสำรวจความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดทำให้เพียงพอ เป็นวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมที่ต่ำที่สุด แม้ว่าความคิดเห็นของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี (4.5 เท่ากัน) แต่เมื่อเทียบกับวิธีอื่น ๆ แล้วก็เป็นค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด

5.2 วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากลักษณะการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ สำรวจความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดทำให้เพียงพอ (4.6) เป็นวิธีป้องกันและแก้ไขที่ดีที่สุด จัดบริการหนังสือสำรองให้เพียงพอกับความต้องการ (4.4) ร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอน โดยจัดหนังสือที่อาจารย์ต้องการให้นักศึกษาจำนวนมากใช้ร่วมกันเป็นหนังสือสำรอง (4.4) และเสนอที่ประชุมอาจารย์เพื่อช่วยกันหาทางป้องกันและแก้ไข (4.0) เป็นวิธีป้องกันและแก้ไขที่ดี (ตารางที่ 46) ผลการวิจัยในเรื่องวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด คือ สำรวจความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดทำให้เพียงพอตรงกับงานวิจัยของ Onadiran (1988) ซึ่งเสนอแนะให้มีการจัดหาทรัพยากรให้เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า ร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอน โดยจัดหนังสือที่อาจารย์ต้องการให้นักศึกษาจำนวนมากใช้ร่วมกันเป็นหนังสือสำรอง เป็นวิธีที่ดีนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Basker (1980) และ Alafiatayo (1987) ที่เสนอแนะให้ห้องสมุดประสานงานอย่างใกล้ชิดกับอาจารย์ผู้สอนในการจัดเตรียมหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษาโดยการจัดหาฉบับซ้ำหลาย ๆ ฉบับหรือจัดทำเป็นหนังสือสำรอง สำหรับวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยเสนอที่ประชุมอาจารย์เพื่อช่วยกันหาทางป้องกันและแก้ไขนั้นตรงกับงานวิจัยของ Varner (1983) ซึ่งเสนอให้มีการแถลงในที่ประชุมอาจารย์ถึงปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดเพื่อขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

ในการพิจารณาจำแนกแต่ละสถาบันพบว่า นักศึกษาทุกสถาบัน (ยกเว้นนิสิตมหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ) มีความเห็นตรงกันว่า การสำรวจความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดทำให้เพียงพอ เป็นวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากลักษณะการเรียนการสอนที่ดีที่สุด แม้ว่าค่าเฉลี่ยของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จะอยู่ในระดับดี (4.5 เท่ากัน) แต่ก็ยังเป็นค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับวิธีอื่น ๆ ในขณะที่นิสิตมหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ มีความเห็นว่าวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ซึ่งมีสาเหตุจากลักษณะการเรียนการสอนที่ดีที่สุดคือ ร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอน โดยจัดหนังสือที่อาจารย์ต้องการให้นักศึกษาจำนวนมากใช้ร่วมกันเป็นหนังสือสำรอง

5.3 วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุด 3 อันดับแรกได้แก่ วรรณคดีให้นักศึกษามีจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาสมบัติส่วนรวม (4.5) ปรับปรุงบริการถ่ายเอกสารให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็ว (4.4) และปรับปรุงบุคลากรห้องสมุดให้มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ (4.3) เป็นวิธีที่ดี (ตารางที่ 55) ผลการวิจัยในเรื่องวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาคืออันดับแรกคือ วรรณคดีให้นักศึกษามีจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาสมบัติส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ratcliffe (1968) Kesler (1977) Godfrey (1982) Varner (1983) และ Alafiatayo (1987) ที่เสนอให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้ห้องสมุดเห็นความสำคัญของปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ มีความรักและหวงแหนทรัพยากรห้องสมุด ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า การปรับปรุงบริการถ่ายเอกสารให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็ว เป็นวิธีที่ดีนั้นตรงกับการสำรวจความคิดเห็นของบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมายโดย Richmond (1975) พบว่าวิธีแก้ไขปัญหาคือการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดอีกวิธีหนึ่งคือ การจัดบริการถ่ายเอกสารราคาถูกลง มีคุณภาพ สะดวก และ รวดเร็ว

ในการพิจารณาโดยจำแนกแต่ละสถาบันพบว่านักศึกษาทุกสถาบัน (ยกเว้นนิสิตมหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ) มีความเห็นตรงกันว่า การรณรงค์ให้นักศึกษามีจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาสมบัติส่วนรวม เป็นวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด ซึ่งมีสาเหตุจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุดที่ดีที่สุด ในขณะที่นิสิตมหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระมีความเห็นว่าวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาคือการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งมีสาเหตุจากทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุดที่ดีที่สุดคือ ปรับปรุงบริการถ่ายเอกสารให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็ว

สรุปวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดซึ่งเกิดจากสาเหตุใหญ่ทั้ง 3 ประการคือ สภาพแวดล้อม ลักษณะการเรียนการสอน และทัศนคติของนักศึกษาต่อห้องสมุดที่มีค่าเฉลี่ยสูง 10 อันดับแรก ทั้งโดยภาพรวมและโดยการจำแนกแต่ละสถาบัน (ตารางที่ 64-72) พบว่าทุกวิธีที่นำเสนออยู่ในระดับดีถึงดีที่สุดในอันดับแรก คือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.8 ขึ้นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสำรวจความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดทำให้เพียงพอเป็นวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาคือให้นักศึกษาให้ความเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับสาเหตุของการสูญเสียหนังสือที่นักศึกษาให้ความเห็นมีค่าสูงเป็นอันดับแรกคือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้

เมื่อนำผลการวิจัยมาทดสอบกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า การตรวจหนังสือตรงทางเข้าออกของห้องสมุดอย่างเคร่งครัดเป็นวิธีป้องกันการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่ดีที่สุด ในทัศนะของนักศึกษา พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะผลการวิจัยปรากฏว่าวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่ดีที่สุด ในทัศนะของนักศึกษาทั้ง โดยการพิจารณาภาพรวม และโดยการจำแนกแต่ละสถาบัน คือ สัมภาษณ์ความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดทำให้เพียงพอ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนหนังสือและวารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง (ตารางที่ 1) กับมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529) ตอนที่ 10 เรื่องจำนวนทรัพยากรห้องสมุด ซึ่งกำหนดว่า

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ได้มาตรฐานจะต้องมีหนังสือไม่น้อยกว่า 100,000 เล่ม วารสารที่ให้ความรู้ทั่วไปและเพื่อความจรรโลงใจประมาณร้อยละ 5 ของจำนวนวารสารที่พิมพ์เผยแพร่ วารสารเฉพาะสาขาวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของวารสารเฉพาะสาขานั้น ๆ ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษในกรณีที่สาขาวิชานั้นเปิดสอนเป็นวิชาเอก-โท และควรบอกรับวารสารที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยในสาขาวิชานั้น ๆ ทุกฉบับที่มีคุณภาพในทางวิชาการโดยการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวารสาร ทั้งหมดจะต้องไม่น้อยกว่า 500 ชื่อเรื่อง

จากมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัยดังกล่าว พบว่า มีห้องสมุด 3 แห่งที่มีจำนวนหนังสือและวารสารน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานห้องสมุด ได้แก่ กองห้องสมุด สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สำนักห้องสมุดและบรรณสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ แต่นักศึกษาของอีก 5 สถาบันซึ่งมีจำนวนหนังสือและวารสารของห้องสมุดตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานห้องสมุดก็มีความคิดเห็นตรงกันว่าวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดที่ดีที่สุดคือ สัมภาษณ์ความต้องการในการใช้หนังสือแล้วจัดทำให้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด คือจำนวนหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้หรือไม่มีความทันสมัย บางเล่มอาจมีเพียงฉบับเดียวทำให้ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้

ส่วนการตรวจหนังสือตรงทางเข้าออกของห้องสมุดเมื่อพิจารณาจากตารางที่ 1 แล้ว เห็นได้ว่าห้องสมุดทุกแห่งมีการตรวจตราหนังสือตรงทางเข้าออกของห้องสมุดอย่างเคร่งครัดอยู่แล้ว ก็ยังไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดได้อย่างเด็ดขาด

การประยุกต์ผลการวิจัยไปปฏิบัติ

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงทัศนะของนักศึกษาต่อปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยตลอดจนวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุดดังนี้

1. สำรวจความต้องการในการใช้หนังสือของผู้ใช้แล้วจัดทำให้เพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ
2. สำรวจหนังสือที่มีในห้องสมุด คัดเลือกหนังสือที่เก่า ล้าสมัยและไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้เพื่อจำหน่ายออกจากห้องสมุด
3. ปรับปรุงบริการถ่ายเอกสารให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว มีคุณภาพ และเพิ่มจำนวนเครื่องถ่ายเอกสาร
4. รณรงค์ให้ผู้ผู้ใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรห้องสมุดและช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด
5. พิจารณาจำนวนหนังสือที่ห้องสมุดอนุญาตให้ยืมให้เหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้
6. เย็บเล่มทำปกหนังสือให้แข็งแรงก่อนออกให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือปกอ่อน
7. ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับอาจารย์ผู้สอนในการจัดเตรียมหนังสืออ่านประกอบการเรียนให้เพียงพอกับจำนวนและความต้องการของนักศึกษา
8. ปรับปรุงบุคลากรห้องสมุดให้มีความกระตือรือร้น พร้อมทั้งจะให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างตลอดเวลา มีอัธยาศัยและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
9. ปรับปรุงขั้นตอนการยืมหนังสือ และการทำบัตรสมาชิกห้องสมุดไม่ให้เกิดความยุ่งยาก
10. ทำตราประทับวันกำหนดส่งของห้องสมุดเป็นพิเศษ ไม่ใช่ตราประทับที่มีขายทั่วไป
11. จัดตั้งกล่องรับความคิดเห็นของผู้ใช้ และนำมาติดบอร์ดเพื่อให้ผู้ใช้ทราบว่าห้องสมุดรับทราบความคิดเห็น และดำเนินการอย่างไรบ้าง
12. จัดทำตู้รับคืนหนังสือนอกเวลาทำการของห้องสมุด เพื่อความสะดวกของผู้ใช้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปในอนาคต

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบทัศนะของนักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด เนื่องจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษามีความแตกต่างกันทั้งด้านภูมิหลัง ความต้องการและการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เป็นต้น
2. ควรศึกษาทัศนะของอาจารย์เกี่ยวกับปัญหาการสูญเสียหนังสือของห้องสมุด จะทำให้ทราบทัศนะที่กว้างขวางขึ้นและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย